

การประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของชาวกรุงเทพมหานคร

An Application of Buddhist Psychological Principles for Political Participation of People in Bangkok

ยุพาพร พรสมิทธิ์ Yupaporn Pornsmith^๑

Received: *March 9, 2019*

Revised: *August 23, 2019*

Accepted: *August 26, 2019*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๗ ท่าน และใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๐ คน จากประชากรชาวกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่ในเขตพระนครโดยทะเบียนบ้าน จำนวน ๕๓,๘๔๘ คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ๒.๔๘ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านที่มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๗ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๙ และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๗

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธจิตวิทยา, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

^๑ ฝ่ายบริหาร โรงแรมเดอะซันฮัท ๒๘/๑ บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน, Administrative section of the Sun Hut Hotel 28/1 Bann Mae Yen Mae He, Pai District, Mae Hong Son, Thailand. E-mail: yupapornsmith@gmail.com

Abstract

The study aims to analyze Buddhadhamma and Psychological principles for a political participation of the people in Bangkok, to synthesize the constructing methods of an application model of Buddhadhamma and psychological principles for a political participation of the people in Bangkok, and to propose an application model of Buddhadhamma and psychological principles for a political participation of the people in Bangkok. The study is a mixed methods research between a qualitative method and quantitative one in nature. For collecting qualitative data an In-depth interview is used to collect data from 17 key informants and Focus Group Discussion is also used for collecting qualitative data. A questionnaire is used to collect quantitative data from 300 respondents who are Bangkokians living in Phra Nakhon District by registration selected by a Random Sampling Method of Taro Yamane. For analyzing qualitative data a content analysis is employed and statistics including Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation is used for analyzing quantitative data, the results of which found that an application model of Buddhadhamma and psychological principles for Bangkokian's political participation was generally moderate with a mean value of 2.98, while considering each aspect it found that the highest application model of Buddhadhamma and psychological principles for Bangkokian's political participation was implementing with a mean value of 4.26, a runner up was interests gaining with a mean value of 3.79, the aspect of a decision making was of a mean value of 2.67, planning was of a mean value of 2.59, and the least aspect was following up with a mean value of 2.57 only.

Keywords: application, Buddhist Psychological principles, political participation

๑. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๘ บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน^๒ ทั้งยังกำหนดให้หน่วยงานราชการต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยทุกระดับ และกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิด

ความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

การเมืองเป็นเรื่องของระบบการ จัดสรรผลประโยชน์ผ่านระบบตัวแทนที่ ประชาชนจะต้องเลือกเข้าไปทำหน้าที่บริหาร ประเทศแทนตน การเมืองจึงเป็นเรื่องที่ไม่ได้ ห่างไกลไปจากตัวประชาชนเลย ทั้งยังส่งผล กระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชนอย่าง มากทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เงินภาษี ที่ ประชาชนจ่ายให้กับรัฐ ซึ่งเมื่อรวมกับรายได้ ของรัฐแล้วมีมากกว่าหนึ่งล้านล้านบาท นโยบายต่าง ๆ ที่ออกโดยภาครัฐ เช่น นโยบายด้านการสาธารณสุข การประกัน สุขภาพ นโยบายเรื่องการปรับค่าจ้างแรงงาน นโยบายส่งเสริมการกระตุ้นเศรษฐกิจ นโยบายด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อ ประชาชนทุกคน ซึ่งที่จริงแล้ว การเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะการเลือก ผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเท่านั้น แต่ยัง รวมถึงการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการ ทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมี ส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เกี่ยวกับนโยบาย การบริหารงานของรัฐบาล ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผล กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของ ประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนจะมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมี

^๒ราชกิจจานุเบกษา,รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ก), หน้า ๒๐.

หลักธรรมกำกับ เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะ เพราะเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจของประชาชนที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของความเสมอภาคตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ธรรมแห่งการอยู่ร่วมหรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งย่อหมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความเสียสละและสามัคคีตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ ๔ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^๓ แก่นของสังคหวัตถุ ๔ คือ ความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ได้แก่ ๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน ๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน ๓) อตถจริยา คือ ช่วยเหลือกัน ปราศจากอกุศลจิต ไม่หว่านระแวง ๔) สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติตัวให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน มีความ

เป็นกันเอง) มีหลักความประพฤติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะสัมฤทธิ์อย่างแท้จริงต้องอาศัยผู้นำทางการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนตน ซึ่งผู้นำทางการเมืองต้องมีคุณธรรมตามหลักปาณิธรรม ๓ เป็นตัวกำกับให้การทำงานเกิดประสิทธิผลสูงสุด ต่อเนื่อง และยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร

๒) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร

๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร

๓. รูปแบบหลักธรรมและหลักจิตวิทยาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑) รูปแบบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอน หรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆ ตามประเภทของกิจกรรมไว้แตกต่างกัน องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วม

^๓อง.นท(ไทย) ๒๒/๑๑/๔๒๖-๔๒๗.

ของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการให้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

(๒) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และบริหารจัดการการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

(๓) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

(๔) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปแบบวัตถุก็ได้^๔

ตามแนวคิดนี้สามารถแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมได้ ๔ ลักษณะ คือ

(๑) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

(๒) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา

(๓) การพัฒนางานในกิจกรรมการพัฒนตามแผน

(๔) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา^๕

สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนที่แสดงวิธีการและแนวทางการดำเนินงานที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนแก้ปัญหา การบริหารการใช้ทรัพยากรในการแก้ปัญหา การรับประโยชน์จากการแก้ปัญหาทั้งส่วนตนและสังคม

๒) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการวิจัย

พระพุทธศาสนามีหลักของการประพฤติปฏิบัติ ในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสมาชิกควรพึงปฏิบัติต่อกันด้วยความ รักความเข้าใจอย่างจริงใจ เพื่อการที่จะละถึกันถึงกันอยู่เสมอ ตามหลักที่เรียกว่า สังคหัตถุ ๔ มี ๔ ประการ คือ^๖

(๑) ทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน

(๒) ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน

^๔ WHO and UNICEF, Report of The International Conference on Primary Health Care. New York : N.P. Press, 1981, p. 41.

^๕ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์โพช, ๒๕๔๖, หน้า ๔๙.

^๖ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๕๖

(๓) อุตถจริยา หมายถึง ช่วยเหลือกัน

(๔) สมานัตตา หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติดัวให้มีคุณสมบัติสม่ำเสมอโดยวางตัวต่อกัน

หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักการใหญ่ที่ก่อให้เกิดเอกภาพหรือภราดรภาพ เป็นธรรมเครื่องระลึกลึถึงกัน เป็นหลักการที่จะทำให้เกิดความประสาน พร้อมเพรียง สามัคคี และผนึกร่วมกันเป็นเอกภาพ หลักธรรมนี้มีสาระสำคัญที่สอนว่า สังคมประชาธิปไตยจะต้องมีเครื่องผูกพันคนให้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพราะการที่แต่ละคนจะอยู่ได้ด้วยดี และอาศัยกายภาพของตนมาร่วมสร้างสรรค์สังคมประชาธิปไตยได้นั้น คนเรานั้นจะต้องมีความสามัคคีรู้จักร่วมมือกันและอยู่ร่วมกันด้วยดี การร่วมมือกันและอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้น มีลักษณะการแสดงออกต่างๆ ซึ่งเน้นความมีเมตตาปรารถนาดี หวังประโยชน์สุขต่อกัน อันจะโยงไปหาหลักการพื้นฐาน คือ การที่คนเราจะต้องใช้ปัญญา คือ จะต้องใช้ปัญญานั้นบนพื้นฐานของความเมตตา หมายความว่า ใช้ปัญญาโดยมีเมตตาประกอบหลักของความเมตตาเป็นเอกภาพที่เรียกว่า สังคหวัตถุ ๔ ประการ^๗

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) อธิบายถึงหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่า สังคห-

วัตถุ ๔ (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์

(๑) ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน (

๒) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

(๓) อุตถจริยา การประพฤติดุติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

(๔) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^๘

พระพุทธรเจ้าตรัสหลักปาปนิกรรม ๓ ในอังคุตตรนิกาย ทุกนิบาตไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย พ้อคำประกอบด้วยองค์ ๓

^๗ สบายD, ประชาธิปไตยในพุทธศาสนา. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.writer.dek-d.com>, [๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖].

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๔ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)

ประการ ไม่นานนักก็ถึงความเป็นผู้ยิ่งใหญ่
ไพบลูย์ในโคทรพย์ องค์ ๓ ประการ คือ^๕

(๑) พ่อค้าชื่อว่ามีตาดี คือ พ่อค้า
ในโลกนี้รู้จักสินค้าว่า สินค้านี้ซื้อมาเท่านี้ ขาย
ไปอย่างนี้ จักมีมูลค่าประมาณเท่านี้ มีกำไร
เท่านี้

(๒) พ่อค้ามีธุรกิจ คือ พ่อค้าเป็นคน
ฉลาด ซื้อและขายสินค้าได้ พ่อค้าชื่อว่ามีธุรกิจ
ดี

(๓) พ่อค้าชื่อว่าเพียบพร้อมด้วยที่
พักพิงอาศัย คือ คหบดีหรือบุตรคหบดีผู้มั่งคั่ง
มีทรัพย์มาก มีโคทรพย์มาก ย่อมรู้จักพ่อใน
โลกนี้อย่างนี้ว่า พ่อค้าผู้นี้แลมีตาดี มีธุรกิจดี
และสามารถที่จะเลี้ยงดูบุตรภรรยาได้ทั้งใช้คืน
ให้แก่พวกเราได้ตามกำหนดเวลา

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมม
จิตโต) ได้กล่าวถึงคำสอนขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ตรัสไว้ในพุทธปาปนิสสูตร
เกี่ยวกับคุณลักษณะ ๓ ประการของนัก
บริหารที่จะช่วยให้การบริหารงานสำเร็จลุล่วง
ไปได้ด้วยดี^๖

(๑) จักขุมา หมายถึง ปัญญามอง
การณ์ไกล ซึ่งคุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับ
ภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill คือ ความ

ชำนาญในการใช้ความคิด หรือ ทักษะ
ทางด้านความคิด

(๒) วิรูโระ หมายถึง จัดการธุระได้มี
ความเชี่ยวชาญเฉพาะ คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับ
คำภาษาอังกฤษว่า Technical Skill คือ
ความชำนาญการด้านเทคนิค หรือ ทักษะ
ทางการปฏิบัติงาน

(๓) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึงพา
อาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี
มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้
งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่
กำหนด คุณลักษณะที่สามนี้ตรงกับคำ
ภาษาอังกฤษว่า Human Relation Skill คือ
ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือ ทักษะ
ทางด้านมนุษยสัมพันธ์

๓) หลักจิตวิทยาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทฤษฎีลำดับขั้นความ
ต้องการ (Hierarchy of needs) ๕ ระดับ
เป็นไปตามลำดับจากน้อยไปมากของ
Abraham Maslow ซึ่งกล่าวว่า มนุษย์เป็น
สิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีวัน
สิ้นสุด และมากขึ้นเรื่อย ๆ และความต้องการ
ของมนุษย์มีลำดับของความสำคัญแตกต่างกัน
ความต้องการมีหลายด้าน บุคคลมีการแบ่ง
ระดับความสำคัญ ความเร่งด่วนต่อชีวิต
แตกต่างกัน และจะแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่
ความต้องการที่มีความสำคัญมากกว่าก่อน
เสมอ^๗ ดังนี้

^๕ ึ่ง.ทุก.(ไทย), ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. เล่ม ๒๐, หน้า ๑๖๓.

^๖ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมม-
จิตโต), พุทธวิธีในการบริหาร. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘,
หน้า ๓๘ - ๓๙

^๗ A. H. Maslow, Motivation and
Personality. New York : Harper & Row
Publishing, 1954, p. 154.

(๑) ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

(๒) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

(๓) ความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

(๔) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเอง ในเรื่องความสามารถและความสำคัญของบุคคล

(๕) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้ จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

๔. วิธีการดำเนินการวิจัย

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ด้านจิตวิทยา นักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และตัวแทนประชาชนในเขตพระนคร จำนวน ๑๗ รูป/คน เลือกโดยวิธีเจาะจง

๒) ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง: ประชากร คือ ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในเขตพระนคร จำนวน ๕๓,๘๔๘ คน จาก ๑๒ แขวง ประกอบด้วย พระบรมมหาราชวัง ๔,๓๗๐ คน วังบูรพาภิรมย์ ๑๑,๒๙๙ คน ราชบพิธ ๓,๕๐๓ คน สำราญราษฎร์ ๓,๕๒๖ คน ศาลเจ้าพ่อเสือ ๓,๓๘๗ คน เสาชิงช้า ๒,๔๖๔ คน บวรนิเวศ ๕,๓๓๓ คน ตลาดยอด ๒,๗๐๓ คน ชนະสงคราม ๒,๐๙๖ คน บ้านพานถม ๗,๑๘๘ คน บางขุนพรหม ๔,๙๐๓ คน วัดสามพระยา ๓,๐๗๖ คน และผู้วิจัยได้เลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling Method) จำนวน ๓๐๐ คนโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕

๓) เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เก็บรวบรวมข้อเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๗ รูป/คน และใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ประชากรชาวกรุงเทพมหานครในเขตพระนคร จำนวน 3๐๐ คน

๔) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งหนังสืออย่างเป็นทางการ ที่ได้คำรับรองจากผู้

อำนวยความสะดวก ๓ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และกำหนดวัน เวลา และสถานที่ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพนิ่ง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแล้วไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวกรุงเทพมหานครในเขตพระนคร จำนวน ๓๐๐ คน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมคำสัมภาษณ์จากทุกคนของข้อคำถามทุกข้อมาถอดความ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการยืนยัน ๓ เสา (Data Triangulation) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ความสอดคล้องของข้อมูลทั้ง ๓ มิติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๕. ผลการวิจัย

๑) จากการวิเคราะห์หลักพฤติกรรม และจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการวางแผนใช้หลักสังคมนิยม ๔ เป็นตัวกำกับให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการวางแผนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงและยั่งยืน ๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการตัดสินใจใช้หลักสังคมนิยม ๔ เป็นตัวกำกับการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้การตัดสินใจ

อยู่บนฐานข้อมูลที่รอบด้าน สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและความต้องการที่แท้จริงของชาวกรุงเทพมหานคร ๓) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการดำเนินการใช้หลักสังคมนิยม ๔ เป็นตัวกำกับการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม ๔) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการติดตามตรวจสอบใช้หลักสังคมนิยม ๔ เป็นตัวกำกับการติดตามตรวจสอบการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความโปร่งใสงบประมาณไปถึงประชาชนและชุมชนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน ๕) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการรับประโยชน์ใช้หลักสังคมนิยม ๔ และหลักปาปนิกรรม ๓ เป็นตัวกำกับ ทำให้ผู้นำทางการเมืองมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมอบรมมา และมีความเป็นกัลยาณมิตรกับประชาชน เป็นตัวกำกับบูรณาการกับหลักจิตวิทยา คือ ทฤษฎีจิตวิทยาลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ ได้แก่ (๑) ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological needs) (๒) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and security needs) (๓) ความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) (๔) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-esteem needs) และ (๕) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization needs) ทำให้ผลประโยชน์ตกถึงประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๒) จากการสังเคราะห์แนวทางการสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยา

เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครใน ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการรับประโยชน์ ทำให้รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

๓) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร เรียกว่า “Bangkokian Political Participation Model (BPP 5345 YUPAPORN MODEL)” การวิจัยพบว่าชาวกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการรับประโยชน์ เป็นไปตามแรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการ ๕ ด้าน คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต ความทางด้านสังคม ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการความสำเร็จแห่งตน โดยชาวกรุงเทพมหานครใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตต เป็นตัวกำกับให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดความสมดุลและเกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครในรูปของการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนทั้งในระดับกรุงเทพมหานครและระดับชาติที่จะต้องมีการปฏิบัติ ๓ เป็นตัวกำกับให้ตัวแทนทำหน้าที่ฝ่ายนิติ

บัญญัติและฝ่ายบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อความต้องการของตนได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิผล เป็นเหตุให้การเมืองไทยยกระดับคุณภาพได้ด้วยการบูรณาการการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับหลักพุทธธรรมและหลักจิตวิทยา รวมกันเรียกว่า หลักพุทธจิตวิทยา เป็นปัจจัยยกระดับคุณภาพการเมืองไทยสู่การเมืองแบบอารยะ

๖. สรุปผลวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร เพื่อสังเคราะห์หลักพุทธจิตวิทยาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร และเพื่อนำเสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการรับประโยชน์ของชาวกรุงเทพมหานคร โดยการใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตต และหลักปาปนิกรรม ๓ คือ จักขมา วิรูป และนิสสยสัมปันโน ส่งผลให้ประชาชนรู้จักแบ่งปันเสียสละ รู้จักสรรหาถ้อยคำที่เหมาะสมมาเจรจาสื่อสารระหว่างกัน และกับผู้นำทางการเมือง และรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเมือง โดยไม่ตก

เป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้ว่าจะอยู่ในพื้นที่ที่มีความรุนแรงทางการเมืองสูง และประชาชนสามารถเลือกตัวแทนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความรับผิดชอบเข้าไปทำหน้าที่แทนตนทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและบริหาร สอดคล้องกับลำดับความต้องการของตนอย่างแท้จริง โดยรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ๒.๙๘ เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านที่มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๗ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๙ และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๗ และการวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ คือ รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร เรียกว่า “Bangkokian Political Participation Model (BPP 5345 YUPAPORN MODEL)” การวิจัยพบว่า ชาวกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วม

ทางการเมืองใน ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการรับประโยชน์ เป็นไปตามแรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการ ๕ ด้าน คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต ความทางด้านสังคม ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง และความ ต้องการความสำเร็จแห่งตน โดยชาวกรุงเทพมหานครใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เป็นตัวกำกับให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดความสมดุลและเกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครในรูปของการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนทั้งในระดับกรุงเทพมหานครและระดับชาติที่จะต้องมียหลักปาปนิกรรม ๓ เป็นตัวกำกับให้ตัวแทนทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อความต้องการของตนได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิผล เป็นเหตุให้การเมืองไทยยกระดับคุณภาพได้ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับหลักพุทธธรรมและหลักจิตวิทยา รวมกันเรียกว่า หลักพุทธจิตวิทยา เป็นปัจจัยยกระดับคุณภาพการเมืองไทยสู่การเมืองแบบอารยะ

บรรณานุกรม

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). **พุทธวิธีในการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๔, นิติการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๗.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- ราชกิจจานุเบกษา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐**, (กรุงเทพมหานคร : ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ก).
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. **การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์โพธิ์.
- อาทิตย์ เรียงสาทร. **สังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔**. บทความวิจัย.
- WHO and UNICEF. **Report of The International Conference on Primary Health Care**. New York : N.P. Press, 1981.
- Maslow, A. H.. **Motivation and Personality**, (New York : Harper & Row Publishing, 1954.
- สบายD. **ประชาธิปไตยในพุทธศาสนา**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.writer.dek-d.com>, [20 มีนาคม 2556].

